

0469 6176 1914 № 1020.

ՅՈՂԵՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻՆ

ԳՐԻԳՈՐ ԲԱՅ. ԳՈՐԳԵԱՆՑ

Բ. ԳԻՐԲ

ԶԱՏԻԿԸ ԲԵՐԱԻ

(Արտատպած «Աղբիւր»-ից)

○○○○●○○○○

БИБЛИОТЕКА
ИСТОРИКО-
ВОСТОЧНОЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Թ Ի Ֆ Լ Ի Զ

Տպ. Ն. Աղանեանի, Պոլից. 7

1914

891.995

Գ-81

df: 10

891-335 *Chrysomelid*
 981 *Chrysomelid*

[illegible]

ПК з. 243 т. 3.000.000

6176

891.995

9-81

ԳՐԻԳՈՐ ԲԱՆ. ԳՈՐԳԵԱՆՑ

2011-05

ՅՈՂԵՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻՆ

Բ. ԳԻՐԲ

ԶԱՏԻԿԸ ԲԵՐԱԻ

(Արժանապատճ «Աղբիւր»-ից)

Þ þ Æ L þ U

Տպ. Ն. Աղանեանի, Պոլից. 7.

1914

7937

60204.67

ԶԱՏԻԿԸ Բ

Շաբաթ էր։ Մի գեղեցիկ գարնանային օր։ Գիւղը վաղուց էր դարձնել։ Նրա մէջ մի արտասովոր կենդանութիւն էր տիրում։ Վաղը Ծաղկազարդ էր, հարկաւոր էր պատրաստութիւններ տեսնել զարնան անդրանիկ տօնին փառահեղ գիմաւորելու համար։

Հարսները մեծ-նանի հսկողութեան տակ, աները մաքրում էին ձմեռայ կեղտ ու մուրից և աշխատում էին նա- նի պատուէրի համաձայն կատարել ամեն ինչ: Աղջիկները խումբ-խումբ թե-թեկ տւած, իրար առաջ կտրելով շտապում էին գէպի աղբիւրը. նրանք մաքրւելու ջուր էին կրում: Ծերերը ծալապատիկ

սրահներում նստած՝ թոռնիկները տը-
րելներն էին գործում ու կանաչ-կար-
միր կապեր անցկացնում: Նրանք, որոնց
կարը թերի էր մնացել՝ ջանում էին ա-
ւարտել, որ նոր հագուստով դիմաւո-
րեն եկող տօնին: Կալերում, ծուռ ու
մուռ փողոցներում, հրապարակներում,
մի խառնած երեխաների սրտագին
ճիչն ու աղաղակները, ճռանների միա-
պաղաղ հնչող ձայնը գիւղի կենդանու-
թեան պակասը լրացնում էր: Նրան-
ցից երջանիկը նա էր, ով տօնին յար-
մար զգեստ ունէր և իր ճռանը զիլ
ձայնով յաղթում էր միւսների ճռանին:
Իսկ նրանք, որոնք ճռանի շրջանը անց
էին կացրել, առանձին խաղեր էին սար-
քել: Նրանցից ամեն մէկը ջանում էր
այդ օրը խաղի մէջ յաղթանակել, որ
Ծաղկազարդը նրան անշնորք չըգտնի
ու յաղթւած:

Գիւղի այս արտասովոր կենդա-
նութիւնը ու գրաւիչ տեսարանները չէին
հետաքրքրում Ծովի-նանի թոռ Գէոր-
գին: Նրա գէմքը մռայլ էր: Մի ներ-
քին խոր ու տանջող մտածմունք նրան
կաշկանդել էր: Խեղճ: Նա կանգնել էր
բակում ու իր վշտալից հայեացքը չէր
հեռացնում քաղաք տանող ճանապար-
հից: Գէորգը մի թանկագին հիւրի էր
սպասում, իր աննման հայրիկին: Նա
երկու տարի առաջ մնաս բարև ասեց
տանը, ճանապարհ ընկաւ գէպի քաղաք՝
աշխատանքի: Բայց նա յետ չեկաւ:
Նրանից մի քանի րուրի փող ստաց-
ւեց, աշուհետե կտրեց թէ նամակը
և թէ փողը: Ի՞նչ պատահեց Գէորգի
սրտի հատոր հայրիկին, որ չար ձեռքը
յափշտակեց նրան, այդ նա անկարող
եղաւ հասկանալ: Ծովի-նանը շարունակ
խոյս էր տալիս Գէորգի հետ խօսք բաց

անել այդ մասին: Նա իր մեծ վիշտը
թագցնելով սրտի խորքում, աշխատում
էր իր տան միակ ճրագ, մօրից որբ
մնացած Գէորգին ուրախ պահել, նրա
12 տարեկան կեանքը տան հոգսերով
չը ծանրաբեռնել:

Գէորգը անզգայ չէր: Նա իր ման-
կական սրտի սպանիչ վշտերի ու մտած-
մունքների քարացումն որոնում էր դէ-
պի քաղաք ձգւած դաշտերում, սա-
րերում ու ձորերում, որոնց միջով պի-
տի գար իր մխիթարիչ հայրիկը: Խեղճ
նա այդ գիշեր երազում տեսել է նրան:
Գէորգը լաւ էր յիշում երազը: Հայրը
բերել էր քաղաքից նրա համար գոյն-
զգոյն թելերով չուխայ, արխալուղ,
փափախ, գօտի և մի բարձր, շատ բարձր
ձայնով ճռան, որի քաբակ լեզւակը,
ատամնաւոր թոփը, ներկած կոթը մար-
դու ուշք ու միտք էին տանում: Երբ

զարթեց, մի կրծող տխրութիւն պա-
տեց նրան: Չկար հայրը և ոչ էլ նրա
բերած թանկագին ընծաները: Երազը
խաբել էր նրան: Ահա ինչո՞ւ Գէորգը
մոռացած Ծովի-նանին, ընկերներին՝
հայեացքը չէր հեռացնում դէպի քա-
ղաք տանող ճանապարհի երկարու-
թեամբ ձգւած սարերից, ձորերից և
թաւշեայ դաշտերից: Նա նստեց իր
սովորական տեղը կոլոր քարի վրայ,
գլուխն առնելով ձեռքերի մէջ:

— Գէորգ, հէ, Գէորգ:

Դիմաց կալից կանչեց Գէորգի ըն-
կեր Խաչոն և խաղը շարունակեց:

Գէորգը յետնայեց շեշտակի: Ծովի-
նանը սրահում ճախարակ էր մանում
ու քթի տակ իր սովորական սպանիչ
ձայնով մի ինչոր բան մը մնջում: Երկու
տարի էր, նրա համար Ծաղկազարդ
չը կար և էլ ոչ մի աղիգ օր: Եւ մնում հա-

մար պատրաստութիւն տեսնէր: Մեղծ հովր թեատարած անցնում էր ու ճախարակի առաջ խնամքով դարձած բրդէ մալանչների հետ խաղեր սարքում: Կարծես նա ջանում է Ծովինանի վշտերը, կրծող մտածմունքները ցրել, բայց անգոր գտնւելով, իր վրէժը մալանչներից էր առնում:

Սաչօն մի քանի անգամ էլ կանչեց Գէորգին. նրանից պատասխան չըստանալով լռեց և մոռացութեան տուեց նրան:

Գէորգը անշարժ էր ու մոռալու: Կարծես մէկը նրան կապել էր գետնի հետ: Նա որոշել էր այդ օրը չըմբանալ ընկերների հետ. և լինչպէս միանար, չուխէն կարկատաններով նախշած, արխալուղը ձեիկ-ձեիկ, փափախն ու տըրեխներն էլ ծակոտիկներով ծրծրած և գուրկ Ծաղկազարդի ճանապարհը բա-

նող ճռանից: Նա զգում էր, որ իր ցընցոտիները երբէք սազական չեն տօսին և համեմատուել չէ կարող իր ընկերների գոյնզգոյն հագուստներին, որոնք դաշտում փուլած բազմերանգ ծաղիկների էին նմանում: Գէորգը կանգնեց: Նրա թախծալից հայեացքը կրկին ուղղւեց դէպի քաղաք տանող ճանապարհը: Արևը անցել էր սարերի յետևը: Դաշտաւորները կամաց-կամաց դիմում էին տուն: Այդ նշան էր, որ երեկոն հեռու չէ: Յետնայեց, Ծովինանը ճախարակը վերցրել էր, մալանչների մնացորդն էր ժողովում: Ուշքը դարձրեց դէպի կալերը. ընկերները թողել էին խաղը, ինչօր դիւ ձայնը այլևս չէր լսուում, նա խռովել էր Գէորգից: Ծըջապատը աւելի մոռալւեց. յոսսահատութիւնը բոլորովին գերեց Գէորգին:

Այսօր էլ անցաւ, չէ որ դու ա-

սացիր Ծաղկազարդի շաբթին կըգամ:

Գէորգը խօսքերը ուղղեց հօրը ու մտաւ տուն: Արևի վերջի ճառագայթները բարի գիշերի բարևներ էին տալիս բարձր սարերին ու լեռներին: Հով, պաղ գեփիւռը անցնում էր և յայտարարում ամենքին մթան գալուստը: Գիւղը քնեց: Առաւօտը հարկաւոր էր շուտ զարթնել Ծաղկազարդին դիմաւորելու համար: Միայն Ծովի-նանն էր արթուն: Նա գալարւելով իր աղքատիկ անկողնում, տանջւում էր անձնատուր եղած իր սպանիչ մտքերին: Գէորգի հայրը, քաղաք գնալուց ետ, մի շաբթի վրայ բանտարկւեց: Նա զուր, ուրիշ գործած գողութեան համար պատիժ էր կրում: Այդ գիտէր Ծովի-նանը, բայց ծածկւում էր Գէորգից: Իսկ նա երբ է ազատւելու բանտից, այդ ոչ, որ չըգիտէր:

* *

Վաղ առաւօտ էր: Դեռ լուսինը մեղմիկ սահում էր իր կաթնաման լոյսը համատարած սփռելով գիւղի սրբտին: Պաղ, զով գեփիւռը միացած եկեղեցու միապաղաղ հնչող զանգերի թոթռուն ձայնի հետ, թռիչք էր գործում, տնից տուն, բակից բակ, պատուհանները ու դռները ծեծելով ամենին ժամ էր հրաւիրում դիմաւորելու գարնան երկրորդ և մեծ տօնին — Կարմիր Զատիկին: Գիւղը կարծես գաղթում էր: Մեծ ու փոքր, հարս ու աղջիկ, ծեր ու երիտասարդ ծուռ-մուռ փողոցներից խումբ-խումբ իրար հրելով, շտապում էին եկեղեցի՝ ժամ առաջ տեղ բռնելու:

Ծովի-նանն էլ Գէորգի հետ տնից դուրս եկաւ, միալար քայլերը ուղղեց

դէպի եկեղեցին: Նա որոշեց այս տարի
դիմաւորել Զատիկին, հաշտւել նրա
հետ, որ իր բանտարկւած Սաքօյին մի
դուռը բաց անի, մի ողորմութեան ճար
հասնի: Զը՛նգ, զը՛նգ, զը՛նգ: Հնչում
էին զանգերը, ուրախ-ուրախ թռնթռ-
ռալով ու գիւղի գլխին պտոյտներ գոր-
ծում: Ծովի-նանը զանգերի հնչման
տակ երեսին խաշ էր հանում ու վըշ-
տալից հայեացքը երկինք ուղղում: Մերթ
ընդ մերթ լսում էր գառների մա-
յուններ գիւղի ամեն մի անկիւնից, ու
Գէորգի ուշքն ու միտքը տանում կար-
միր Զատիկի մատաղացուները, որ օր
առաջ բերել էին գիւղը: Մէ մաա, մէ
մաա: Յանկարծ լսեց շատ մօտիկ
Գէորգը կանգ առաւ ու մի սպանիչ ախ
արձակեց: Խեղճ. նա յիշեց իր թուխիկ
գարունը, Հայրը գնեց աւագ շաբթին:
Մայրը դեռ կենդանի էր, իսկ հայրը

իրան մօտ, տունը լի ամեն բանով: Նա
սրտի մորմոքումներով յիշեց երազը—
չուխան, արխալուղը, գօտին, ոտնա-
մանները, իսկ ճռանը... նրա ուշքն ու
միտքը տարաւ:

Զը՛նգ, զը՛նգ, զը՛նգ. նորից թռոչ
թռացին եկեղեցու զանգերը: Գէորգը
սթապիւեց: Նա մի քանի թռուիչքով
հասաւ Ծովի-նանին և դիմեց նրան:

— Ահա, ապէքը չե՛կաւ. մեզ այս
տարի էլ խաբեց:

Գըգայ, բալապ, կը գայ, յոյսը մի
կտրիլ, կարմիր Զատիկը մեզ համար
մի դուռը բաց կանի, — մորմոքեց Ծո-
վի-նանը ու հայեացքը ուղղելով եր-
կինք՝ մի քանի անգամ խաշ հանեց:

— Կըգայ, կըգայ, ասում ես շարու-
նակ, համա մեզ մոգացել է, — ասաց
Գէորգը մորմոքիչ, բայց խռոված ձայ-
նով:

Ծովի-նանը լուռ էր։ Նա անկարող եղաւ պատասխանել Գէորգին։ Գէորգի ամեն մի հարցը խոցոտում էր նրա սիրտը։

— «Եկէք ժամ, եկէք ժամ», կրկին լսեց եկեղեցու զանգերի ձայնը ու թռթռալով անցաւ սարերին, ձորերին, դաշտերին ու անտառին և աւետելու Ձատկի մոտքը։

Գիւղը տեղաւորւեց եկեղեցում. Ծովի-նանն էլ Գէորգի հետ մի անկիւնում տեղ բռնեց։ Հազարաւոր վառող մոմերը գրաւչական տեսք էին տալիս եկեղեցու կամարներին։ Ժամւորներից շատերը մեղմ ձայնակցում էին տիրացուներին, որոնք խմբելով, մի ուրախ պատկեր էին թողնում։ Ծովի-նանը իր հայեացքը չէր հեռացնում այրող մոմերից, որոնք աստիճանաբար փոքրանում էին և հալածքներ թողնում դէ-

պի գետինը։ Նրան թւում էր թէ մոմերն էլ են արտասուում։

Ջր՛նգ, զր՛նգ, զր՛նգ։ աւելի ուժգին, աւելի թափով հնչեցին զանգերը, խլելով տիրացուների ձայնը։ Գէորգին թւաց, որ Ձատիկը մտաւ եկեղեցի։ Նա մօտեցաւ Ծովի-նանին, ցանկացաւ իր ենթադրութիւնը ստուգելու. նրա ցանկութիւնը խլեց իրանց հարևան Մանին։

— Աչքդ լոյս, Ծովի-նանի, տղէդ եկաւ, շուտ հասիր տուն, — ասաց Մանին ու մի տեղ բռնեց։

Գէորգը ժամւորների շարքերը ճեղքելով անյայտացաւ։ Ծովի-նանը մնաց փոքր շւարած, ապա նթափւելով, ուժերը մի տեղ ժողովեց, դիմեց դէպի տուն. նա գնում չէր, այլ թռչում։ Ժամւորների միջով կայծակի արագութեամբ անցաւ, Ծովի-նանի տղէն ա-

Իմ աշխատասիրություններ
սպագրութեան

10146

7937

1. Չալտիկ հաւը և ձագմարիկը
«Աղբիւր» 1909 թ. № 11
2. Թուխիկին Չատիկը
տարաւ » 1910 » 4
3. Իմաստուն վազկանը » 1910 » 8
4. Ձին և իր բեռը » 1910 » 12
5. Երկու համբոյր » 1911 » 2
6. Փոքրիկ ջաղացաւորը » 1911 » 8
7. Սերմնացանը » 1911 » 11
8. Չատիկը բերաւ » 1912 » 3
9. Սովամահ մարալը » 1912 » 3
10. Սաքոյի հրաժեշտը » 1913 » 8
11. Փոքրիկ վիրակապը (ձեռագիր)

БИБЛИОТЕКА
ИИ ЦИТ
ДОСТОПИСИ
Академии Наук
СССР

